

Posudek oponenta disertační práce

VŠ	Univerzita Karlova v Praze
Fakulta	Přírodovědecká fakulta
Program	Geografie
Obor	Politická a regionální geografie
Uchazeč	Mgr. Josef Miškovský
Název práce	Regionální identita a regionální diferenciaci pobaltských zemí
Oponent	prof. RNDr. Vladimír Baar, CSc.
Pracoviště	Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Předložená disertační práce v rozsahu 265 stran včetně příloh představuje zajímavý pohled na region, jehož historický vývoj je plný politických zvrátů a jehož populace byla vystavena mnoha kulturním vlivům. Autor si stanovil jeden hlavní obecný cíl, který je obsažen v samotném názvu disertační práce, a to včetně historických souvislostí a predikce možného budoucího vývoje. Z toho jsou odvozeny i čtyři specifické cíle:

- diskutovat a analyzovat identitu Pobaltí jako regionu na rozhraní několika nadřazených celků;
- charakterizovat identitu jednotlivých pobaltských států i Pobaltí jako celku;
- analyzovat a vysvětlit vnitřní regionální diferenciaci pobaltských států jako předpokladu pro formování identit regionů uvnitř těchto států;
- zhodnotit dosavadní a možný budoucí vývoj identity pobaltských států a jejich vnitřní regionální diferenciaci.

Cíle implikují řadu výzkumných otázek a čtyři hypotézy, které autor podrobně představuje v úvodní části práce. Nutno podotknout, že autor zpracoval úctyhodný počet zdrojů, nicméně mohl výsledky předložit v podstatně úspornější podobě – 265 stran je přece jen poněkud moc i na disertační práci. Posudek proto bude pro změnu krátký a zaměří se více na dotazy při obhajobě práce.

Faktem je, že takřka čtvrtinu práce zabírá teoreticko-metodologická část a poměrně rozsáhlé jsou i přílohy, které vhodně doplňují text. V teoretické rovině autor prokazuje široký rozhled a představuje celou řadu teoretických přístupů, nicméně se domnívám, že mohl pro lepší přehlednost přistoupit k jednoznačné regionální hierarchizaci – za regiony považovat jednotlivé pobaltské státy, jejich části potom označovat jako subregiony (případně mezoregiony a mikroregiony) a celé Pobaltí jako supraregion nebo makroregion. Z této hierarchizace následně mohl vycházet i při definování identit, kde používá adjektiv „regionální“, „lokální“ a „územní“. Zejména poslední termín se poněkud překvapivě objevuje hned v úvodní části (subkapitola 1.1) a poté znovu v subkapitole 3.5, aniž je vysvětleno, čím se odlišuje tento termín od termínu „regionální“.

V empirické části autor podrobně a systematicky analyzuje pobaltský region ze všech pohledů, které si stanovil v zadaných cílech. S ohledem na rozsah práce lze konstatovat, že skutečně nic neopomenul, i když místy je text velmi rozvláčný, avšak poměrně málo prostoru je věnováno vlivu regionálních jazyků, resp. dialektů na formování specifické regionální identity (žemaitština v Litvě, latgalština v Lotyšsku a vorština a setština v Estonsku). Cíle

práce však byly jednoznačně naplněny a jednotlivé hypotézy potvrzeny a vyhodnoceny v kvalitně zpracovaném závěru.

Po formální i jazykové stránce je práce v pořádku, k práci s literaturou a dalšími zdroji nemám žádné výhrady.

Připomínky a dotazy oponenta k obhajobě disertační práce

Při hodnocení práce jsem uvedl, že mě překvapila poměrně malá pozornost, kterou autor věnoval regionálním jazykům resp. dialektům, které v Pobaltí přežily. Přestože jsou lingvisty považovány za dialekty, lze je dnes považovat za svébytné jazyky (analogie s chorvatštinou, srbštinou, bosňáčtinou a černohorštinou), které mají kodifikovanou podobu, používají se v médiích, je jimi psaná literatura, existují instituce, které se jejich kultivaci a šíření věnují, existují dokonce národní symboly dokladující, že na bázi těchto jazyků se zformovala i etnolingvistická (národní) identita. Nejvíce pozornosti autor věnoval Latgalii a k ní se váže moje první otázka:

- 1) Do jaké míry je latgalština faktorem, který část Latgalů vede k tomu, že se považují za svébytný národ odlišný od Lotyšů? Hraje v tom roli i religiozita, zejména katolická víra? Sousední Rusko v censu umožnilo zvolit si latgalskou identitu, což lze vnímat i jako politikum s cílem posílit latgalskou národní identitu přímo v Lotyšsku a oslabit tak podíl titulárního národa na struktuře lotyšské populace (podobně Rusko postupuje vůči Gruzii, když v censu umožnilo hlásit se ke Svanům, Megrelům, Adžarům a dokonce Ingilojcům).

Druhá otázka je podobného typu a vztahuje se k estonské voroštině (*võro*) a její specifické odnoži setštině (*seto*). Autor se sice o pravoslavných Setech krátce zmiňuje, ale ne příliš podrobně:

- 2) Jaký je vztah uživatelů vorštiny k estonské národní identitě? Existuje nějaké hnutí směřující k vorské národní identitě? A jaká je situace u pravoslavných Setů?

A konečně třetí otázka se týká Žemaitů v Litvě, kteří tvoří takřka půlmiliónovou minoritu, a jejichž jazyk je od spisovné litevštiny dosti odlišný, religiózně se však od ostatních Litvanů neodlišují:

- 3) Jak se projevuje existence žemaitštiny na formování regionální identity? Existují i zde nějaké tlaky na prosazení svébytné národní identity?

Závěr

Disertační práce Josefa Miškovského „**Regionální identita a regionální diferenciacce pobaltských zemí**“ splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce a **doporučuji ji k obhajobě.**

